

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

17 oktober 1996

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Guy Swennen –

houdende organisatie van scheidingsbemiddeling

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In tegenstelling tot heel wat andere landen, is in Vlaanderen (echt)scheidingsbemiddeling een "jonge discipline". Sinds ongeveer vijf jaar kennen we de eerste schuchtere initiatieven op dat vlak, waarbij de positieve ervaringen vanuit het buitenland ongetwijfeld een rol gespeeld hebben. Verder in deze toelichting geven we een beschrijving van scheidingsbemiddeling en van de meest relevante buitenlandse regelgeving.

Een eerste vaststelling is evenwel dat scheidingsbemiddeling in Vlaanderen aan geen enkele regelgeving onderworpen is. Dat maakt dat als het ware iedereen vandaag de dag aan scheidingsbemiddeling kan doen. Het is verre van ons om deze of gene (persoon of groep) uit te sluiten. Wel zijn wij de mening toegedaan dat, wie aan scheidingsbemiddeling doet, dat op een professionele en kwaliteitsgebonden manier moet doen. Dat is onze eerste en belangrijkste zorg. Wij willen dan ook in hoofdzaak de kwaliteitsvereisten en -controle vastleggen en de rol van de overheid in dat geheel bepalen.

Hoewel scheidingsbemiddeling vaak in verband gebracht wordt met de echtscheidingsproblematiek, mag uit ons woordgebruik alvast duidelijk blijken dat wij scheidingsbemiddeling niet uitsluitend tot echtscheiding (willen) beperken en ook niet tot de koppels van verschillend geslacht. Er bestaan in onze moderne samenleving verschillende samenlevingsvormen, waarvan het huwelijk deel uitmaakt.

Wij zijn trouwens voorstander van op zijn minst een wettelijke erkenning van de andere samenlevingsvormen. Dat is uiteraard een andere discussie. Het is evenwel duidelijk – en de Vlaamse regering eerbiedigt dat – dat alle samenwoners, gehuwd of niet, in hun scheidingsproblemen een beroep moeten kunnen doen op professionele bijstand om als volwassen, mondige en waardige mensen uit elkaar te gaan. Waar scheidingsbemiddeling die attitude aanmoedigt en verruimt, tegen de zogeheten vechtscheidingen in, moet dat gestimuleerd worden.

De hier nagestreefde regelgeving heeft dan ook mede als doel een meerwaarde te geven aan die ontwikkeling, waartoe de recente wet tot hervorming van de echtscheidingsprocedures een belangrijke stimulans heeft gegeven. De algemene cultuur van "onderhandelen, te verkiezen boven vechten",

soms in de letterlijke zin, moet aangemoedigd worden.

Met dit voorstel van decreet hebben wij in belangrijke mate moeten "laveren" tussen de federale bevoegdheden (justitie) en de regionale bevoegdheden (bijstand aan personen). Toch menen wij in die opdracht geslaagd te zijn. Wij mengen ons immers niet in de procedures voor de rechtbanken en in de gerechtelijke beroepen, met name de advocatuur en het notariaat, die een wezenlijke rol in de bovengeschetste cultuur van "onderhandelen te verkiezen boven vechten" te spelen hebben. Zowel de Orde van Advocaten als de Koninklijke Federatie van Notarissen beseffen dat zelf goed, gelet op de ontwikkelingen binnen die beroepen inzake scheidingsbemiddeling.

Scheidingsbemiddeling : het wat, hoe en waarom

1. Met welke vraag kunnen partners een scheidingsbemiddelaar raadplegen ?

Een koppel kan – als partners of als ouders – een bemiddelaar consulteren naar aanleiding van een feitelijke scheiding (apart wonen), een echtscheiding, of naar aanleiding van veranderde omstandigheden in verband met de kinderen, na scheiding.

De betrokkenen willen bij hun scheiding langdurige strijdprocedures en een beslissing door een rechter vermijden. Ze willen, geïnformeerd en weloverwogen, zelf beslissen. Ze wensen beiden een voor beiden aanvaardbare overeenkomst, met door hen bepaalde afspraken. Ze willen zelf, in overleg, tot een akkoord komen.

Ze slagen er echter niet in om dat, zonder tussenkomst van een derde, te doen. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn, zoals :

- ze weten niet goed wat en hoe moet worden afgesproken ;
- ze hebben te grote meningsverschillen ;
- hun verhouding is te emotioneel om zakelijk te kunnen overleggen.

De partners kunnen dan een taakgerichte interventie van een scheidingsbemiddelaar vragen, met nadruk op het bereiken van een akkoord. Zij kunnen algehele scheidingsbemiddeling of ouderschapsbemiddeling vragen. De bemiddelaar helpt overleggen met het oog op een akkoord over alle

regelingen vóór of tijdens de scheiding, namelijk over geld en goederen en, als die er zijn, kinderen. Algehele scheidingsbemiddeling is onder andere gericht op het tot stand komen van :

1. een tijdelijke overeenkomst

– om apart te gaan wonen : afspraken die gelden tijdens de periode van apart wonen, vóór een eventuele scheiding, ter vervanging van voorlopige maatregelen van de vrederechter of bij feitelijke scheiding ;

– of om afspraken te maken die gelden tijdens de echtscheidingsprocedure ter vervanging van voorlopige maatregelen in kortgeding ;

2. een akte voor echtscheiding bij onderlinge toestemming ;

3. een overeenkomst voor de vereffening en verdeling na een echtscheiding op grond van feiten.

Partners kunnen ook een bemiddelaar vragen om te helpen overleggen met het oog op een ouderschapsakkoord. Dat beperkt zich tot regelingen in verband met de kinderen vóór, tijdens of na de scheiding.

Ouderschapsbemiddeling is gericht op :

1. een beslissing over het gezag en/of het verblijf en/of de kosten ;

2. een concreet uitvoeringsplan om een eigen of een door een rechter besliste regeling in verband met de kinderen functioneel te maken.

Scheidingsbemiddeling veronderstelt dat beide partners bereid zijn om gelijkwaardig te onderhandelen en een akkoord te zoeken dat ook voor de ander aanvaardbaar is. Van beide betrokkenen wordt de bereidheid verwacht om alle relevante informatie mee te delen. Scheidingsbemiddeling is onmogelijk wanneer één van beiden (of beiden) bepaalde eisen niet kan (kunnen) laten varen.

Wanneer partners interventie van een bemiddelaar vragen, dan is het noodzakelijk dat beide betrokkenen akkoord gaan met de scheidingsbeslissing. Scheidingsbemiddeling moet dan ook klaar en duidelijk onderscheiden worden van relatietherapie, al kan het ene uit het andere voortvloeien.

Relatietherapie is specifiek bedoeld om de relatieproblemen op te lossen, waarbij scheiding slechts een van de mogelijkheden is.

Pas op het moment dat beide partners of minstens één van hen, overtuigd is dat uit elkaar gaan de oplossing is voor het relatieprobleem, komt scheidingsbemiddeling ter sprake. Met name wanneer de partners niets voelen voor een vechtscheiding, met alle vuile was vandien, maar ook niet zelf, om welke reden ook, tot voor beiden aanvaardbare compromissen kunnen komen.

2. Wat zijn de (mogelijke) voordelen van scheidingsbemiddeling ?

Scheidingsbemiddeling probeert psychische overlast én overmatige kosten bij een scheiding te vermijden. Scheidingsbemiddeling kan vermijden dat het relatieprobleem escaleert in een jarenlang aanslepend, pijnlijk conflict.

Een akkoord dat de betrokkenen zelf, het weze met behulp van een bemiddelaar, kunnen realiseren, geeft een grotere tevredenheid dan een beslissing die wordt opgelegd door een rechter.

Wetenschappelijk onderzoek heeft bewezen dat kinderen na een echtscheiding vooral lijden onder een aanslepend ouderlijk conflict.

Een intens ouderlijk conflict veroorzaakt op zich geen extra gedragsproblemen, tenzij kinderen zich in het conflict betrokken voelen. Het zich "geklemd" voelen tussen beide ouders blijkt in hoofdzaak de negatieve effecten van echtscheiding op kinderen te bepalen.

De scheidingsbemiddelaar ontkoppelt partner- en ouderrollen. Hij of zij stimuleert de ouders om stil te staan bij de beleving en de eventueel uitgesproken meningen van het kind. Zo kunnen ouders afspreken dat ze vermijden hun toekomstige meningsverschillen op zo'n manier te laten escaleren dat het kind erin geklemd raakt.

Het is vanuit die bezorgdheid dat rechters meer en meer de partijen verwijzen naar een ouderschapsbemiddelaar. In sommige landen is deze "recht-bank-verbonden-bemiddeling" zelfs verplicht : koppels met minderjarige kinderen moeten enkele sessies bij een scheidingsbemiddelaar volgen vóór zij een verzoekschrift tot echtscheiding mogen indienen.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt ook dat uitgebreid contact met de beide ouders gedragsproblemen van kinderen vermindert, op voorwaarde dat het ouderlijk conflict klein is. Gedragsproblemen van kinderen nemen toe wanneer het ouderlijk conflict groot is.

Via ouderschapsbemiddeling kan bijvoorbeeld co-ouderschap functioneel georganiseerd worden.

3. Waar vindt men een scheidingsbemiddelaar ?

De Vlaamse overheid heeft het Algemeen Welzijnswerk onder andere de opdracht gegeven scheidingsbemiddeling aan te bieden. In de Polyvalente Centra werken momenteel ongeveer 30 scheidingsbemiddelaars. Die bemiddelaars hebben een diploma menswetenschappen (psycholoog, jurist, maatschappelijk werker of ander), en hebben een aanvullende opleiding scheidingsbemiddeling gevolgd. Ze werken meestal tegen sociale tarieven, naar gelang van het inkomen van hun cliënten.

De Orde van Advocaten en ook de Koninklijke Federatie van Notarissen hebben plannen om een opleiding scheidingsbemiddeling te organiseren. In de praktijk hebben veel advocaten en ook notarissen de attitude van scheidingsbemiddelaar ontwikkeld, maar blijkbaar wordt de behoefte tot specifieke bijscholing "scheidingsbemiddeling" gevoeld. Daarnaast zijn er de privé-bemiddelaars. Het bestaan van privé-bemiddeling blijft mogelijk, doch niet langer in een volstrekt vacuüm wat regelgeving betreft.

4. Hoe werkt een scheidingsbemiddelaar ?

Een bemiddelaar helpt de betrokkenen hun meningsverschillen op te lossen. Hij of zij probeert een kader te scheppen waarin de partners zelf afspraken kunnen maken.

De bemiddelaar werkt tegelijkertijd voor de twee betrokkenen. Hij of zij zal proberen rekening te houden met een eventueel "machtsonevenwicht" en tijdens de bemiddeling beide partijen evenveel impact geven. Een scheidingsbemiddelaar gaat ervan uit dat beiden aandeel hebben in het ontstaan van hun relatieprobleem. Hij steunt evenzeer de man als de vrouw, wat ook de voorgeschiedenis is.

De bemiddelaar bepaalt niet het doel en de inhoud van de onderhandelingen. Een bemiddelaar mag zijn persoonlijke overtuigingen niet "opdringen" aan de betrokkenen of hen onder druk zetten. De bemiddelaar mag dus geen standpunten innemen ten aanzien van de inhoud van de onderhandelingen. Voor de bemiddelaars is het akkoord belangrijker dan de inhoud van het akkoord.

De bemiddelaar structureert de communicatie zodanig dat de twee betrokkenen constructief kunnen onderhandelen. Bemiddelaars hanteren daar-

bij vaak uiteenlopende onderhandelingsprocedures, afhankelijk van het diploma van de bemiddelaar (welzijnswerkers onderhandelen veeleer vanuit bezorgdheden, advocaten veeleer vanuit standpunten), van de inhoud van de meningsverschillen (geldzaken lenen zich tot een standpuntenprocedure, in verband met kinderen kan een bezorgdhedenprocedure meer aangewezen zijn), van de persoonlijke stijl van de bemiddelaar en de betrokkenen.

Scheidingsbemiddeling : de buitenlandse voorbeelden

Vaak wordt Groot-Brittannië als "bakermat" voor (de discussie over) scheidingsbemiddeling genoemd. Er zijn evenwel heel wat meer landen waar scheidingsbemiddeling ingeburgerd is. Hierna volgt in vogelvucht een korte beschrijving van de buitenlandse modellen.

1. Groot-Brittannië

Sedert 1978 bestaat zowel bemiddeling buiten de rechtbank als bemiddeling binnen de rechtbank. Bemiddeling buiten de rechtbank gebeurt door welzijnsorganisaties en is georganiseerd in 2 koepelverenigingen :

- De National Family Mediation beperkt zich tot ouderschapsbemiddeling. De bemiddelaars zijn welzijnswerkers, verspreid over 60 diensten. In 1989 startte National Family Mediation met het opzetten van een professioneel framework, bestaande uit toetredingscriteria voor de diensten, en tevens normen voor de selectie, training, supervisie en erkenning van scheidingsbemiddelaars.

- De Family Mediators Association doet algehele bemiddeling. Leden zijn verplicht tot cobemiddeling : een welzijnswerker moet samenwerken met een advocaat.

Bemiddeling binnen de rechtbank beperkt zich tot ouderschapsbemiddeling en wordt gedaan door welzijnswerker-rechtbankmedewerkers. De dienstverlening is gratis. De diensten zijn overbelast. Terwijl aanvankelijk de rechter bemiddeling suggereerde, verplicht de "Children Act" (1989) de rechter om de betrokkenen naar een rechtbankmedewerker te verwijzen, die moet nagaan of bemiddeling kan slagen. Zo ja, dan wordt er verwezen naar de "in-court"-bemiddelingsdienst. De Britse overheid sleutelt aan een totaal nieuwe echtscheidingsprocedure. In de eerste procedurefase wordt infor-

matie verstrekt over bemiddeling en bemiddelingsdiensten. Bemiddeling zou worden aangemoedigd.

2. Canada

Sedert 1972 werden bemiddelingsdiensten opgericht. De diensten zijn erg verscheiden, zowel wat structuur als wat financiering betreft : zowel niet-organisatiegebonden als organisatieverbonden, zowel welzijnswerkers als advocaten en notarissen.

In 1989 ontstond de nationale vereniging "Family Mediation Canada". Het streefdoel van Family Mediation Canada is de oprichting over heel Canada van "Unified Family Courts" met geïntegreerde "mandatory mediation orientation services", die door de overheid gefinancierd worden en voor iedereen toegankelijk zijn. Volgens een federale wet heeft elke advocaat informatieplicht. Provinciale wetten regelen allerlei vormen van rechtbankverbonden bemiddeling.

Er bestaat ook een "Règlement sur la médiation familiale" en een "Décret concernant la désignation des organismes pouvant accréditer un médiateur en vertu de la loi" (1993).

Hierin wordt bepaald :

- wie als bemiddelaar erkend kan worden : advocaten, notarissen, psychologen, maatschappelijk werkers, "conseillers en orientation", behorend tot hun respectieve beroepsorganisaties, en verder, onder bepaalde voorwaarden, universitaire, werkzaam bij een instelling ;
- tot wie de vraag om erkenning moet worden gericht : voornoemde beroepsorganisaties of de administratie ;
- aan welke extra voorwaarden inzake ervaring, opleiding en training moet worden voldaan ;
- de mededeling van de erkenning aan het Ministerie van Justitie ;
- de voorwaarden tot schorsing.

3. Verenigde Staten

Scheidingsbemiddeling werd ongeveer 20 jaar geleden gestart. Er bestaat zowel organisatieverbonden bemiddeling als niet-organisatieverbonden bemiddeling en, hoofdzakelijk, rechtbankverbonden. Niet-organisatieverbonden bemiddelaars zijn welzijnswerkers. De Academy of Family Mediators is de grootste internationale organisatie van zelfstan-

dige bemiddelaars (met in 1996 2905 leden). Het beroep van bemiddelaar is niet wettelijk geregeld.

4. Australië

Sommige beroepsverenigingen ontwikkelen erkenningscriteria. Aan een aantal universiteiten wordt een post-graduaatopleiding scheidingsbemiddeling gegeven. In 1991 werd in de Family Law Act een hoofdstuk "Mediation and Arbitration" ingevoegd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vrijwillige en verplichte bemiddeling. De rechter kan naar een bemiddelaar verwijzen. In 1995 kondigde de regering aan om, gespreid over 4 jaar, een bedrag van 4,3 miljoen A\$ te zullen besteden aan rechtbankverbonden, en een bedrag van 16,8 miljoen A\$ aan community-based-mediation centres.

5. Nederland

In Nederland ontbreekt bemiddelingswetgeving maar is er wel een uitgebreide bemiddelingspraktijk. Scheidingsbemiddeling wordt aangeboden door welzijnsorganisaties en door advocaten. De Vereniging van Advocaten Scheidingsbemiddelaars organiseert een specialisatie "opleiding scheidingsbemiddeling" en biedt aan alle advocaten een cursus "basisvaardigheden scheidingsbemiddeling" aan.

Momenteel zijn er ongeveer 120 advocaat-bemiddelaars gevormd of in opleiding. Zij combineren scheidingsbemiddeling met hun gewone praktijk. Enkel rechters hebben ook de opleiding van de Vereniging van Advocaten Scheidingsbemiddelaars gevolgd en proberen scheidingsbemiddeling te integreren in de rechtspraak.

6. Duitsland

Er is scheidingsbemiddeling, zowel organisatieverbonden als niet-organisatieverbonden.

In 1992 werd de Bundes Arbeitsgemeinschaft Für Familien Mediation opgericht. De BAFM werkt over heel Duitsland een bemiddelingsnetwerk uit en stelt beroeps- en opleidingsnormen op. De BAFM kiest voor interdisciplinaire bemiddelingsteams, bestaande uit welzijnswerkers en advocaten. De BAFM erkent enkel die opleidingsinstituten die een interdisciplinaire opleiding aanbieden. Zeven opleidingsinstituten zijn aldus erkend. De BAFM is tegen verplichte bemiddeling.

7. Frankrijk

In 1989 waren er 60 organisaties die scheidingsbemiddeling aanboden. Sommige organisaties waren daartoe opgericht. Andere bestaande organisaties integreerden scheidingsbemiddeling als een nieuwe opdracht. Scheidingsbemiddeling wordt veel door vrijwilliger-welzijnswerkers geïmplementeerd.

De familierechters staan positief tegenover de bemiddelingsdiensten. Sedert 1995 zijn er wettelijke bepalingen op grond waarvan een rechter de partijen, na wederzijds akkoord, kan verwijzen naar een bemiddelaar. De toepassingsvoorwaarden moeten nog uitgewerkt worden.

8. Zweden

Er wordt weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een zaak naar scheidingsbemiddeling te verwijzen. Normaal wordt een rechter als bemiddelaar aangewezen.

9. Noorwegen

Sinds 1993 is een verregaand systeem van verplichte bemiddeling in werking. Er kan slechts een scheidingseis worden ingesteld door gehuwden met kinderen jonger dan 16 jaar, na deelname aan scheidingsbemiddeling. Alle gezinsbegeleidingsdiensten bieden scheidingsbemiddeling. Partijen hebben recht op 4 gratis bemiddelingsuren, betaald door de overheid. Advocaten zijn niet aanwezig op de sessies. De bemiddelaars worden niet opgeleid door instituten maar door privé-bemiddelaars, vrijwel altijd dezelfde personen. Overheidsregels betreffen eerder praktische dan ethische of procedurele aspecten.

10. Zwitserland

Men verwacht een wetsontwerp inzake familierecht, waarin bemiddeling, gefinancierd door de overheid, geregeld wordt.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

Dit artikel omschrijft een aantal termen, die nood-

zakelijk zijn voor een goed begrip van het decreet.

Bij de begripsbepalingen stellen wij expliciet (zoals trouwens ook in artikel 3) dat scheidingsbemiddeling openstaat voor gehuwden én niet-gehuwden, waarbij in het laatste geval het geslacht (al dan niet verschillend) geen rol speelt. Op die manier wordt tegemoetgekomen aan de werkelijkheid in onze maatschappij.

Verder wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de organisatiegebonden en niet-organisatiegebonden scheidingsbemiddelaar. Dat onderscheid is belangrijk in verband met kwaliteit én kwaliteitsbewaking. Een laatste bedenking is dat de scheidingsbemiddeling tot doel heeft een schriftelijk akkoord te verkrijgen. Een geschrift is immers onontbeerlijk om betwistingen te vermijden.

Artikel 3

Dit artikel legt vast met welke problemen een koppel, of één van hen, zich tot een scheidingsbemiddelaar kan wenden. Praktisch gezien betreffen die problemen zowat alles wat bij een scheiding, zowel van samenwonenden als van gehuwden, komt kijken en de problemen die daaruit na de scheiding kunnen voortvloeien en waarover de betrokkenen zelf niet tot een akkoord kunnen komen. Bij wijze van exemplarische en niet-exhaustieve opsomming betreft het o.a. :

1. voorlopige en dringende afspraken ;
2. het akkoord met het oog op een akte tot echtscheiding door onderlinge toestemming ;
3. de vereffening en verdeling na een echtscheiding op grond van bepaalde feiten of op grond van vijf jaar feitelijke scheiding ;
4. het gezag over, het verblijf van en de kostenregeling voor eventuele kinderen ;
5. de herziening van de in voorgaande punten bedoelde akkoorden.

Uiteraard is de kans op slagen van de scheidingsbemiddeling het grootst indien beide partners gemotiveerd zijn. Toch dient de mogelijkheid te bestaan om slechts één van de partners het initiatiefrecht te geven. Het behoort dan mede tot de opdracht van de scheidingsbemiddelaar om de "onwillige" partner te overtuigen van het nut van onafhankelijke en professionele bemiddeling.

In dit decreet mengen wij ons niet in de gerechtshandelingen m.b.t. scheiding. Uiteraard, want dat is

federale bevoegdheid. Toch kan de rechter – overeenkomstig het algemene principe dat hij een deskundige kan aanstellen – de partners naar scheidingsbemiddeling verwijzen. Dat gebeurt trouwens vandaag de dag reeds, maar – wellicht – te weinig. Dit decreet heeft alleszins mede tot doel de terughoudendheid van magistraten wat de kwaliteit van deze hulpverlening betreft weg te nemen.

Wij wensen hier alvast uitdrukkelijk te stellen dat wij niet akkoord kunnen gaan met een verplichte scheidingsbemiddeling, opgelegd door de rechter. De beslissing daartoe dient immers bij de partners zelf, of bij één van hen, te liggen. Zoniet, is de kans tot mislukken als het ware bijna een gegeven.

Artikel 4

Scheidingsbemiddeling kan zowel "organisatiegebonden" als "niet-organisatiegebonden" gebeuren. Die bepaling bevestigt de actuele praktijk, waarbij scheidingsbemiddelaars zowel op zelfstandige basis als in "verbinding" met een organisatie of instantie werken. Die verbinding kan op zijn beurt diverse vormen aannemen: arbeidsovereenkomst of samenwerkingsverband.

In dit artikel zijn drie instanties aangewezen die in hun werking scheidingsbemiddeling betrekken.

De instanties zijn de door de Vlaamse regering erkende centra voor algemeen welzijnswerk (die vandaag de dag reeds de opdracht hebben om scheidingsbemiddeling aan te bieden), de Orde van Advocaten en de Koninklijke Federatie van Notarissen. Die laatste instanties zijn zelf verantwoordelijk voor de met hen verbonden scheidingsbemiddelaars en leggen hun de opleidings- en werkingsvereisten op, die noodzakelijk zijn om een kwalitatief hoogstaande dienstverlening te waarborgen.

Verder wordt duidelijk bepaald (artikel 10) dat andere organisaties of instanties door de minister erkend kunnen worden, zodat rekening gehouden wordt met mogelijke toekomstige ontwikkelingen op het vlak van scheidingsbemiddeling.

Aan de niet-organisatiegebonden bemiddelaars en de bemiddelaars die binnen het algemeen welzijnswerk actief zijn, wordt een aantal minimumvoorwaarden opgelegd. Naast de eis van een door de minister vast te stellen diploma, wordt een basisopleiding scheidingsbemiddeling en permanente vorming opgelegd en de verplichting een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten.

Artikel 5

Voor de omvang van de scheidingsbemiddeling dient de niet-organisatiegebonden bemiddelaar en de bemiddelaar, erkend door het algemeen welzijnswerk, een gebruikersovereenkomst voor te leggen aan zijn cliënteel. In die overeenkomst wordt de nodige informatie opgenomen, zoals :

- de minimumvoorwaarden, opgelegd in artikel 4 ;
- het feit dat er gewerkt wordt volgens minimumnormen inzake ethiek ;
- de tarieven die aan de klanten aangerekend worden ;
- de mogelijkheid om klachten neer te leggen bij de kwaliteitscommissie (zie verder). Uiteraard kan de scheidingsbemiddeling niet gezien worden als een resultaatsverbintenis, waarbij een akkoord moet worden bereikt. Ook over de werkmethode kan te allen tijde gediscussieerd worden.

Men moet de mogelijkheid hebben klachten in te dienen. Daarom wordt als filter de kwaliteitscommissie ingebouwd. Het is de bedoeling ernstige inbreuken aan te pakken.

Dat deze gebruikersovereenkomst uitsluitend aan de genoemde bemiddelaars wordt opgelegd, hangt samen met twee zaken. Het gaat bij de advocatuur en het notariaat om organisaties of instanties die onder de federale wetgeving vallen (Gerechtelijk Wetboek ; wet op het notariaat). Bovendien moet de eigen verantwoordelijkheid (cfr. artikel 4) hier ten volle spelen.

Artikel 6

Om de kwaliteit en de professionaliteit van de scheidingsbemiddeling te waarborgen, lijkt het ons noodzakelijk twee organen in het leven te roepen, met name een "kwaliteitscommissie" en een "coördinatie- en ondersteuningsteam" (zie artikel 8).

De kwaliteitscommissie wordt door de Vlaamse regering benoemd voor een periode van 5 jaar. Die periode kan eenmaal verlengd worden. Bij de samenstelling ervan wordt erover gewaakt dat de maatschappelijke evenwichten gewaarborgd worden, dat zowel organisatiegebonden als niet-organisatiegebonden bemiddelaars en de diverse beroepsdisciplines die scheidingsbemiddeling aanbieden, vertegenwoordigd zijn. De kwaliteitscom-

missie regelt zelf haar werkzaamheden via een huishoudelijk reglement.

De taak van de commissie kan specifiek in 5 onderdelen uitgesplitst worden :

1° het vastleggen van de ethische normen in de werking van de scheidingsbemiddelaar, die normen worden jaarlijks getoetst op hun deugdelijkheid ;

2° het opstellen van criteria waaraan een opleiding scheidingsbemiddeling dient te voldoen en in het licht daarvan, het erkennen van opleidingen die aan de criteria voldoen ;

3° het opstellen van een standaardgebruikersovereenkomst ;

4° het onderzoek van klachten (zie ook hierboven)

De kwaliteitscommissie onderzoekt elke klacht en geeft er passend gevolg aan. Als uitiem dwangmiddel kan zij de uitoefening van scheidingsbemiddeling aan voorwaarden koppelen, schorsen of verbieden ;

5° de kwaliteitscommissie waakt tot slot specifiek over de beroepsaansprakelijkheid van de bemiddelaar én de verzekering die daartoe genomen wordt.

Naast die specifieke opdrachten adviseert de commissie de minister overeenkomstig de bepalingen van dit decreet.

Zij stelt een jaarlijks rapport op dat aan iedere geïnteresseerde bezorgd wordt. In dat rapport doet ze alle suggesties en voorstellen die zij nuttig acht inzake scheidingsbemiddeling.

Artikel 7

Deze bepaling streeft een evenwichtige spreiding en een gemakkelijke bereikbaarheid na van scheidingsbemiddeling en beantwoordt aan de wensen die binnen de sector leven. Wij willen er uitdrukkelijk op wijzen dat dit niet noodzakelijk moet leiden tot meeruitgaven voor personeel. De centra kunnen hier immers ook aan tegemoetkomen door samenwerkingsverbanden af te sluiten.

Artikel 8

Dit artikel regelt de "wetenschappelijke" ondersteuning van scheidingsbemiddeling, verbonden

aan het steunpunt algemeen welzijnswerk. De opdrachten (die niet limitatief zijn) worden opgesomd.

De belangrijkste opdrachten zijn de inventarisatie van de bestaande initiatieven en het "promoten" op alle mogelijke manieren van scheidingsbemiddeling. Eigen initiatieven en samenwerkingsverbanden zijn noodzakelijk binnen de opdrachten van dit team.

Artikel 9

Bevat de strafbepaling, voor wie de bepalingen van dit decreet overtreedt.

Artikel 10

Geeft de minister de bevoegdheid om andere instanties of instanties dan die welke opgesomd zijn in artikel 4, te erkennen, na advies van de kwaliteitscommissie. Het spreekt voor zich dat een dergelijke organisatie of instantie garant moet staan voor de minimumverplichtingen, opgesomd in artikel 4.

Artikel 11

Om de nodige schikkingen te treffen en zich op dit decreet voor te bereiden wordt er een "overgangsfase" van 6 maanden bepaald.

Guy SWENNEN

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

1° bemiddeling : het proces waarbij een professionele tussenpersoon de belanghebbende partijen, al dan niet gehuwd, helpt de tussen hen bestaande geschillen op te lossen om te komen tot een weloverwogen en voor hen aanvaardbaar schriftelijk akkoord ;

2° scheidingsbemiddeling : bemiddeling tussen twee personen, ongeacht het geslacht, al dan niet gehuwd, om de gevolgen van de scheiding, die zowel tijdelijk als permanent kan zijn en zowel de feitelijke scheiding als de echtscheiding betreft, naar goederen, geld en, als ze er zijn, kinderen te regelen, evenals de bemiddeling tot wijziging, geheel of ten dele, van het tot stand gekomen akkoord of de rechterlijke uitspraak ;

3° scheidingsbemiddelaar : de natuurlijke persoon, die de bemiddeling voert ;

4° organisatiegebonden scheidingsbemiddelaar : de scheidingsbemiddelaar die daartoe erkend is door een organisatie die door of krachtens dit decreet erkend is om aan scheidingsbemiddeling te doen ;

5° niet-organisatiegebonden scheidingsbemiddelaar : de scheidingsbemiddelaar die volledig zelfstandig werkt en binnen de bepalingen, vastgelegd in dit decreet, zonder erkenning door een van de hierboven bedoelde organisaties.

Artikel 3

Scheidingsbemiddeling kan door de belanghebbende persoon of personen gevraagd worden om, tijdelijk of definitief, tot een onderling akkoord te komen over de gevolgen van de beëindiging van de relatie bij ongehuwden en bij gehuwden over feitelijke scheiding en de echtscheiding, alsmede over de problemen na de scheiding.

Artikel 4

§ 1. Scheidingsbemiddeling kan zowel niet-organisatiegebonden georganiseerd worden als organisatiegebonden. Dat laatste gebeurt door de bemiddelaar die daartoe erkend is door een door de Vlaamse regering erkend centrum voor algemeen welzijnswerk, door de Orde van Advocaten of door de Koninklijke Federatie van Notarissen.

§ 2. De in vorige § bedoelde organisaties of instanties zijn verantwoordelijk voor de door hen erkende scheidingsbemiddelaars en leggen voor deze bemiddelaars de opleidings- en de werkingsvereisten vast.

§ 3. De niet-organisatiegebonden scheidingsbemiddelaar, evenals de bemiddelaar, erkend door een door de Vlaamse regering erkend centrum voor algemeen welzijnswerk, moet beschikken over :

1° een licentiaatsdiploma of HOBUDiploma zoals vastgelegd door de minister na advies van de kwaliteitscommissie ;

2° een getuigschrift van de basisopleiding en de verdere bijscholing, opgesteld door een opleidingsdienst ;

3° een beroepsaansprakelijkheidsverzekering.

Artikel 5

Elke niet-organisatiegebonden scheidingsbemiddelaar, evenals de bemiddelaar, erkend door een door de Vlaamse regering erkend centrum voor algemeen welzijnswerk, overhandigt voor de aanvang van de scheidingsbemiddeling aan elke klant een door hem ondertekende gebruikersovereenkomst, waarin op duidelijke en volledige wijze vermeld staan :

1° het diploma en de getuigschriften zoals bedoeld in artikel 4, § 3 ;

2° het engagement om te werken volgens de minimale ethische normen, opgesteld door de kwaliteitscommissie ;

3° de tarieven ;

4° de mogelijkheid om klachten te melden aan de kwaliteitscommissie ; het adres van die commissie wordt daarbij vermeld.

Artikel 6

De Vlaamse regering stelt een kwaliteitscommissie in, die pluralistisch samengesteld moet zijn. Die commissie bestaat uit 11 personen, waarbij een evenwichtige spreiding nagestreefd wordt tussen organisatiegebonden en niet -organisatiegebonden bemiddelaars en de verschillende beroepsgroepen.

De leden worden benoemd door de bevoegde minister voor een termijn van vijf jaar ; die termijn kan eenmaal verlengd worden.

De kwaliteitscommissie stelt een huishoudelijk reglement op, dat ter kennisgeving aan de minister, bevoegd voor welzijn en gezin, wordt bezorgd.

Deze commissie heeft tot taak voor de niet-organisatiegebonden bemiddelaar, evenals voor de bemiddelaar, erkend door een door de Vlaamse regering erkend centrum voor algemeen welzijns-werk :

1° de minimale ethische normen vast te leggen die bij scheidingsbemiddeling nagestreefd moeten worden : die normen worden jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangepast ;

2° de criteria vast te leggen voor de basisopleiding scheidingsbemiddeling en de bijscholing, en ook de opleidingen die hieraan beantwoorden, te erkennen ;

3° een standaardgebruikersovereenkomst op te stellen :

4° de klachten die haar door de partijen gemeld worden, te onderzoeken. De commissie geeft er passende gevolgen aan. Zij stelt de bemiddelaar in kennis van de inhoud van de klacht, de beoordeling en het gevolg dat zij aan de klacht geeft. Zij kan de uitoefening van scheidingsbemiddeling aan voorwaarden koppelen, schorsen of verbieden ;

5° te waken over de beroepsaansprakelijkheidsverzekering.

De kwaliteitscommissie adviseert de minister overeenkomstig de bepalingen van dit decreet. Zij stelt jaarlijks een rapport op over haar werkzaamheden en doet daarin alle aanbevelingen die zij nodig acht. Dit rapport wordt verspreid onder alle belangstellenden op eenvoudig verzoek.

Artikel 7

In elk bestuurlijk arrondissement moeten minstens vier polyvalente centra scheidingsbemiddeling aanbieden. De bemiddelaar heeft scheidingsbemiddeling minstens halftime als enige opdracht. Bovendien moet in elke agglomeratie één scheidingsbemiddelaar werkzaam zijn die fulltime scheidingsbemiddeling als enige opdracht heeft.

Artikel 8

Verbonden aan het steunpunt algemeen welzijns-werk wordt een coördinatie- en ondersteuningsteam opgericht, dat minstens bestaat uit twee juristen, twee psychologen en een administratieve kracht.

Dat team heeft onder meer tot taak :

1° het inventariseren van het aanbod aan scheidingsbemiddeling ;

2° het bekend maken van en informatie over scheidingsbemiddeling ;

3° het bevorderen van de samenwerking tussen scheidingsbemiddelaars en tussen de erkende organisaties, evenals de samenwerking met andere welzijnsorganisaties en met de hoven en rechtbanken ;

4° het organiseren van vorming, de themacursussen en studiedagen, evenals het bijhouden van gespecialiseerde documentatie ;

5° het leggen van samenwerkingsverbanden met andere, als dan niet buitenlandse, bemiddelaars en bemiddelingscentra.

Artikel 9

Onverminderd de toepassing van de in het Strafwetboek gestelde straffen, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot vijf jaar en met een geldboete van honderd frank tot honderdduizend frank of met een van die straffen alleen :

– hij die de bepalingen van dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten niet naleeft ;

– hij die het bij of krachtens dit decreet geregelde toezicht verhindert ;

– hij die geen gevolg geeft aan de opgelegde maatregelen.

Artikel 10

De minister, bevoegd voor welzijn en gezin, kan na advies van de kwaliteitscommissie andere organisaties en instanties erkennen dan die welke in artikel 4, § 1 opgesomd zijn.

Artikel 11

Dit decreet treedt in werking zes maanden na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad.

Guy SWENNEN
